

**Paraules del rector
en la cerimònia
d'investidura del
Sr. Miquel Barceló
com a *doctor
honoris causa***

29 de novembre del 2012

**Universitat
Pompeu Fabra
*Barcelona***

Benvolgut Sr. Miquel Barceló, nou doctor per la UPF,
Benvolgut professor Miquel Oliver, padrí del nou doctor,
Benvolgut professor José García Montalvo,
Autoritats acadèmiques,
Membres de la comunitat universitària,
Amics i amigues,

Avui és un dia de joia a la nostra universitat perquè incorporem un nou doctor al nostre claustre de doctors. Poc abans de l'estiu vam llegir la tesi doctoral número mil, i això, per a una universitat recent com la nostra, és un motiu d'orgull. Però la significació de l'acte d'avui, de la cerimònia d'avui, és especial. Avui s'incorpora al nostre claustre l'artista, pintor i escultor Miquel Barceló. I el primer que vull fer és agrair-li l'actitud generosa que, des que li ho vam proposar, ha mostrat amb la nostra universitat. Ell sap que la Universitat Pompeu Fabra des del principi va voler palesar el seu compromís amb la cultura, i sap bé que Antoni Tàpies va estar-hi lligat íntimament als orígens amb la Sala de Reflexió. Barceló va ser també l'autor del cartell d'inauguració del curs 1994-1995. Per això ens coneix i ens ha seguit durant aquests anys.

No cauré en la temptació de tractar de glossar l'obra de Barceló, un dels artistes contemporanis més rellevants i originals, un geni contemporani. D'altres ho han fet millor que jo, com el professor José García-Montalvo ho ha fet amb el seu brillant elogi per apropar-nos a l'artista.

Vull només manifestar aquesta conclusió, perquè crec que la contribució de Barceló a la cultura a través de les seves obres artístiques és cabdal. La cultura és un continent molt ample, i a la universitat ho sabem molt bé. La teoria de la relativitat d'Einstein, el teorema d'incompletesa de Gödel o el d'impossibilitat d'Arrow, la doble hèlix de Watson i Crick o el desxiframent de la pedra Rosetta per Champolion són contribucions cabdals a la cultura contemporània que s'han fet gràcies a la recerca, molt sovint als departaments universitaris. Això és

el que fan els nostres biòlegs i metges amb la genètica i les malalties, els nostres acadèmics de ciències socials i humanes amb la complexa trama de les societats habitades pels humans i els nostres tecnòlegs tractant de crear instruments i objectes que ens facin la vida cada vegada millor. Com ho fan? Doncs ho fan usant el mètode científic, que, dient-ho ara molt de pressa i d'acord amb Karl Popper, consisteix a formular conjectures com més agosarades millor i a generar estrictes procediments per posar a prova, i refutar si cal, aquestes conjectures. Consisteix a crear teories que ens ajudin a comprendre el món, a explicar els esdeveniments i a poder predir-los. Consisteix també a generar narracions que ens permetin copsar les individualitats en allò que tenen de particular.

Però el continent de la cultura té altres regions. Cal que els humans tinguem consciència de la nostra fragilitat, de la fragilitat de l'experiència humana. *Pulvis eris et pulvis reverteris*, ens deien, almenys quan jo era petit, el dimecres de cendra. I això ens ho ha de recordar algú. Això ens ho recorden la literatura i l'art.

Deixeu-m'ho explicar amb alguns exemples de la literatura abans de tornar a Barceló. Des dels clàssics és la fragilitat el que ens fa infeliços o ens dona la joia. Quan Èdip es troba amb un fatxenda que li barra el pas i es barallen i el mata, no hauria fet res de tot això si hagués sabut, és clar, que es tractava del seu pare. I si, més de dos mil anys després, la Maga de *Rayuela* hagués pogut evitar la mort del seu bebè Rocamadour, és segur que no hauria estat tan desgraciada. La tragèdia de Sòfocles i la novel·la de Cortázar són sobre la fragilitat humana que duu dos dels seus protagonistes a la desgràcia. De vegades, la vida permet intervenir i permet foragitar la desgràcia. Un altre exemple literari: a *La copa daurada* de Henry James Maggie, la filla d'Adam pot convèncer hàbilment el seu pare perquè torni cap als Estats Units des d'Anglaterra, i això li permet ser feliç al preu d'ignorar que la seva dona actual havia estat amant del marit de la seva filla. Maggie procura la felicitat de tots una mica sacrificant la seva, de felicitat.

Bé, ja n'hi ha prou de literatura. A mi l'obra de Barceló em recorda la fragilitat de l'experiència humana. És igual si són els tomàquets i les figues, o les nenes desvalgudes de Mali, o un torero que només és un punt al mig de l'ocre de la plaça. O un gos perdut, o un elefant cap per avall. O els monstres marins de la capella de Sant Pere de la catedral de Palma, a Mallorca, o les estalactites de la Sala dels Drets Humans de Ginebra. Recordo com si fos ara aquesta impressió en una exposició al Museu d'Art Contemporani de Barcelona a finals dels noranta, la mateixa de *La solitude organisationnelle* dels CaixaFòrum de Madrid i Barcelona. Visitar les exposicions i l'obra de Barceló sempre et sorprèn, sempre et sembla com viatjar en un lloc i un temps on voldries quedar-t'hi.

Almenys per això ens calen els artistes. Per això ens cal Barceló. La nostra cultura estaria coixa si no fóssim capaços de comprendre la fragilitat de la tex-

tura de la qual estem fets. Quan hom veu com il·lustra Barceló *La Divina Comèdia* del Dant, s'adona de fins a quin punt la literatura i l'art, ambdós, són sobre la joia i sobre la culpa, sobre l'amor i sobre el dolor, sobre la por i sobre l'esperança de les persones.

Una vegada Gabriel Ferrater, comentant alguns dels darrers poemes de Carles Riba i explicant com d'amargat estava els darrers anys de la seva vida, diu una cosa de la poesia que jo crec que li va com anell al dit a l'art de Miquel Barceló; diu que la poesia -jo hi afegeixo la pintura de Barceló- hi és per recordar-nos que som parents de les bèsties, que no podem oblidar ni ignorar aquest parentiu, encara que haguem produït la *Divina Comèdia*. I ho deia comentant uns versos de Carles Riba, d'un poema del llibre *Salvatge Cor*, que també es compadeixen amb el nostre nou doctor i que diuen així:

Per servir-se de l'ànima,
Que ha estat subtil el cos!

Qui és capaç, amb la seva obra, de recordar-nos això mereix sens dubte aquest reconeixement que avui li fa la Universitat Pompeu Fabra.

Moltes gràcies

Josep Joan Moreso
Rector

